

Interventie van Minister Koen Geens

Covid19-Commissie

Vrijdag 25 maart 2021, 11u.

Inleiding

Gedeeltelijk louter mondeling

De ganse wereld is verrast geworden door een zeer ernstige pandemie waarvan de potentiële omvang en ernst in de beginfase zwaar werden onderschat. Het zijn pas de TV-beelden van Bergamo die West-Europa hebben wakker geschud. Voordien verwachtte men een herhaling van de SARS zodat het tot China en Azië zou beperkt blijven. Hoewel ons land geen rechtstreekse luchtverbindingen met Wuhan en de provincie Hubei had, weerhield dat het virus er niet van om zich, vnl. na de krokusvakantie, ook in België te verspreiden. Hadden we ons sneller kunnen realiseren dat dit zou fout lopen ? Ik denk het wel. Hadden we bij de bevolking een draagvlak gevonden om bvb. de skivakanties op dat ogenblik te verbieden ? De vraag stellen is ze beantwoorden.

Het is de opdracht van uw commissie om na te gaan wat beter kan, zodat pandemieën of gezondheids crisissen in de toekomst efficiënter kunnen bestreden worden. De perfectie in crisissen bestaat niet, maar we waren zeker niet perfect voorbereid. Onze democratische samenleving en institutionele complexe structuur zijn basisgegevens waar we het zullen moeten blijven mee doen. Niettemin is er ruimte tot verbetering. Veel ruimte voor verbetering.

Hoewel niet alles op voorhand kan worden voorzien, is het duidelijk dat de basisstructuren van overleg, coördinatie en besluitvorming moeten klaar staan en snel geactiveerd moeten kunnen worden. Een dergelijke regeling bestaat in het kader van het crisiscentrum en de Nationale Veiligheidsraad. Maar deze was waarschijnlijk ook niet 100% geschikt voor dit soort langdurige crisissen. De scope en duur van deze pandemie vereiste bijstellingen in de governance.

Dat gans Europa, en ook de VS, worstelden met dit virus kan voor ons geen excuus zijn. Onze drie gidslanden, afhankelijk van de taalgroep waartoe we behoren, Duitsland, Frankrijk en Nederland, zijn ook niet voorbeeldig geweest. De Anglo-Amerikaanse landen doen het na een chaotische beginfase

nu beter dankzij hun vaccinatiepolitiek. Maar zoals gezegd, we moeten zelf beter doen. Gelukkig werd, met een enorme inzet en veel creativiteit, het ergste vermeden. Elke inwoner waarvan het overlijden had kunnen worden vermeden, is er evenwel één te veel en moet ons motiveren om een uitstekende reeks implementeerbare beleidsvoorstellen te formuleren. In de nasleep van deze gezondheidscrisis kondigt zich een economische en budgettaire uitdaging van formaat aan. Er komen nog moeilijke tijden voor het land. Maar zoals we het virus zullen overwinnen – of toch op zijn minst beheersen – zullen ons land en Europa ook deze problemen te boven komen. Het is voor mij duidelijk dat daarbij de EU – in beide dossiers - een uiterst belangrijke rol zal spelen. Persoonlijk ben ik overtuigd dat zo'n pandemie veel meer op Europees niveau zou moeten kunnen worden aangestuurd, en dat ons continent veel sterker in relevante economische en populatieregio's moet worden verdeeld om maatregelen te nemen wanneer ze nodig zijn. Wat heeft Hamburg met München of Turijn met Napels te maken, als het op een pandemie aankomt. Veel minder dan Roubaix met Moeskroen of dan Turnhout met Eindhoven. Ik veronderstel dat ook met die dimensie uw Commissie in haar aanbevelingen rekening zal houden, en ik kom erop terug in mijn conclusies.

Antwoorden op de vragen

1. Was Justitie voorbereid op een grootschalige gezondheidscrisis ?

Toen de crisis uitbrak, had ik vijf prioriteiten: de gevangenen beschermen, de werking van het faillissementsrecht schorsen, het gerecht toelaten te functioneren, de organisatie van de erediensten in goede banen leiden, en in het bijzonder van de religieuze feesten, en de vennootschappen en verenigingen hun algemene vergaderingen uitstellen. Ik zal enkel op de punten ingaan van dat beleid die u mij gevraagd hebt, maar kan in de vragen nadien uiteraard op elk van die 5 punten ingaan.

De volmachtenwet dateert van 27 maart 2020. Tegen 6 april waren de eerste vier genummerde KB's door de kern + 10 goedgekeurd, en door de Koning getekend. Het waren allemaal justitie-KB's. Enkel op het KB nr 15 over de falen was het langer wachten, tot 24 april, hoewel het gelijktijdig klaar was met de eerste 4 K.B.'s, omdat sommige politieke partijen er het nut niet van inzagen: vanuit hun ideologie geloofden zij in de werking van de creatieve destructie van Schumpeter. Niet iedereen in

de politiek en het gerecht ziet kennelijk op dezelfde wijze het nut van noodwetgeving in zo'n omstandigheden. U vindt de duurtijd en verlenging van deze K.B.'s als bijlage I

Over de uitwerking van deze genummerde KB's waarvoor ik verantwoordelijk was, heb ik in de maanden april, mei en juni met de Covid-commissie drie lange vergaderingen gehad (14/4, 29/4, 27/5). In dezelfde periode werden in de Commissie Justitie 6 actualiteitsdebatten gehouden over het onderwerp (8/4, 22/4, 6/5, 19/5, 3/6, 10/6). U vindt ze als bijlage II.

Van alle sectoren van Justitie waren de gevangenissen de meest kritieke plaatsen, waarvoor bijzondere maatregelen uiterst noodzakelijk waren. Elk van deze maatregelen heeft steeds systematisch rekening gehouden met de evolutie van het virus en met de beslissingen en instructies van de Nationale Veiligheidsraad. Elke maatregel was erop gericht om maximaal besmettingen te voorkomen. Indien ik het goed heb, werden tot op heden meer dan 17.000 gedetineerden getest op COVID-19, waarvan 3,6% positief testte. Daarmee ligt de positieve testratio in de gevangenissen maar half zo hoog als in de vrije samenleving wat voor de typische, overbevolkte collectieve voorzieningen die onze gevangenissen toch zijn, absoluut een goed resultaat was. Op heel korte termijn werden maatregelen genomen om de uitgaansvergunningen, het penitentiair verlof en de beperkte detentie op te schorten, de vervroegde invrijheidsstelling bij einde straf en het verlengd penitentiair verlof mogelijk te maken. Ook werden tijdelijk niet-dringende veroordelingen tot een gevangenisstraf niet ten uitvoer gebracht. Het regime en de activiteiten binnen de gevangenissen werd beperkt, net zoals het aantal uithalingen. Virtuele bezoeken werden georganiseerd dankzij videoconferentie.

Voor het geval de pandemie zou toeslaan, werd een akkoord gesloten met het AZ Jan Portaels, als back-up voor het hospitaal in Brugge, zodat er steeds voldoende bedden waren indien het virus zou doorbreken in de gevangenissen. In de regio Luik werd een derde niet meer gebruikt hospitaal als back up klaar gehouden dat in voorkomend geval eventueel door het leger zou georganiseerd worden. Ik heb nu enkel het voorbeeld van het gevangeniswezen gegeven. Later in de zitting zullen we het hebben over de rechtbanken, en ook daar werd alles in het werk gesteld om met respect voor de gezondheidsvoorschriften toch de dienstverlening van justitie te blijven verzekeren.

Omdat de gevangenisdirecties inzagen dat mondklappers in de gevangenisomgeving hun nut konden hebben, werd vanaf het begin van de pandemie massaal gestart met de productie van textielmaskers door de gevangenen zelf in de gevangenisateliers.

2° Was Justitie betrokken bij de informatieloop en briefings in de beginfase?

Justitie werd niet betrokken bij de briefings en de informatieverbreiding in de fase voorafgaand aan 27 februari, datum waarop mijn kabinet vice-premier betrokken werd bij de voorbereiding van de kern van 1 maart waar de minister van Volksgezondheid een eerste overzicht van de situatie meegaf.

In de periode van december 2019 tot maart 2020 drong de besmetting langzaam maar zeker wereldwijd en in Europa verder door terwijl de aandacht van de Belgische politici eveneens opgeëist werd door de noodzakelijke regeringsvorming.

3° Federale beslissingen en maatregelen december 2019-maart 2020

De eerste berichten die wij kregen, waren deze die via de internationale pers in de eerste weken van januari, met als eye-opener de lockdown die op 23 januari in de Chinese provincie Hubei werd afgekondigd, en de aanbouw van hospitalen. Op 2 februari is er dan een eerste Belgisch geval van een uit China teruggekeerde professional die wordt gequarantaineerd.

Een pandemieplan was niet ter beschikking in dezelfde vorm als het griepplan van 2006. Het bleek dat men, met de zegen van de WHO, op een andere manier de voorbereiding had uitgevoerd, waarbij eerder een algemene toolbox van instrumenten ter beschikking was, die in functie van de noden konden worden ingeschakeld, eerder dan een scenario dat alle structuren, aspecten en stappen bij één ziekte, bijvoorbeeld griep, uiteenzet.

De beheersstructuur met RAG en RMG maakt daar deel van uit, op grond van het interfederaal protocol van 5 november 2018. In de RMG zetelen, per deelstaat (er zijn er negen (!) voor dit orgaan) twee vertegenwoordigers, één namens de minister, één namens de administratie. Dan is er nog de quasi informele wijze waarop, de tekst zegt het zelf, 'routinematig' personen waarnemers en experts kunnen toegevoegd worden aan deze organen. Mutatis mutandis geldt hetzelfde voor de RAG, waar ook nog Sciensanco, de Hoge Gezondheidsraad en het National Focal Point zetelen. Naast de specifieke experts die worden geselecteerd uit het netwerk. Het toont aan hoe groot de tafel moet zijn om al deze mensen een plaats te geven.

België heeft dus in die eerste weken moeten werken met wat beschikbaar was en de structuren die voorzien waren, alsook de IMC Volksgezondheid. In de hele gezondheidslijn zijn de vice-premiers niet vertegenwoordigd, in tegenstelling tot bij de federale fase van het noodplan. Pas toen die was afgekondigd, waren we vanuit de vice-premiers meer bij het beheer van de crisis betrokken.

Op 26 februari wijst het kabinet Premier het kabinet Volksgezondheid erop dat de gouverneurs niet over richtlijnen en voldoende informatie beschikken. Het is een voorbeeld van het feit dat de nood aan informatie en coördinatie hoog was en niet meer vervuld kon worden door het enkel inzetten van het NCCN als communicatiekanaal door Volksgezondheid. Op een eerste informatieve ikw op 27 februari werd nog niet overgegaan tot een voorbereiding van de federale fase, maar werd wel in het vooruitzicht gesteld dat de niet-medische aspecten – versta daarbij niet de federale fase, maar bijvoorbeeld de economische zijde - door de premier zouden worden gecoördineerd.

De sense of urgency was wel van bij het begin aanwezig. Op 7 februari al werd een bijzonder regime van tijdelijke werkloosheid bij overmacht aangenomen dat moest toelaten de mensen in isolatie of die in het buitenland in hotels vast zaten, een inkomen te garanderen.

Ook inzake het beheer van de pandemie werd bij aanvang zeer kort op de bal gespeeld, ondanks lopende zaken en de regeringsonderhandelingen die toen liepen. Ik herinner eraan dat toen die eerste ikw werd georganiseerd door Volksgezondheid op 27 februari, het tweede bevestigde Belgische geval nog moest komen, dat was er pas op 29 februari. We zitten dan in de krokusvakantie.

Op 1 maart – dus net voor de terugkeer van de skireizigers - wordt een eerste kern georganiseerd waarop een globale aanpak en overzicht van de situatie wordt gegeven door de minister van volksgezondheid.

Op 4 maart wordt een ikw georganiseerd om een overheidsopdracht uit te schrijven voor mondmaskers.

Op 6 maart beslist de kern tot 10 economische steunmaatregelen aan ondernemingen en zelfstandigen ingevolge Covid-19: erkenning Covid-19 als overmacht voor tijdelijke werkloosheid, uitstel betaling bedrijfsvoorheffing, sociale bijdragen, voorafbetalingen en BTW, overbruggingsrecht en tolerantie voor toepassing boetes bij vertraging openbare werken.

Op 13 maart, werd de federale fase betreffende de coördinatie en het beheer van de crisis coronavirus COVID-19 afgekondigd alsook de eerste dringende maatregelen om de verspreiding van het coronavirus COVID-19 te beperken.

Op 19 maart werd de ERMG al opgericht, met als trekkers Pierre Wunsch en Piet Vanthemsche, op 6 april volgde de GEES voor de exit-strategie. De sanitaire, economische en logistieke operatie die toen op gang kwam, is sindsdien niet meer gestopt. Mijn conclusie is dat de reactie in die eerste dagen voldoende snel en sterk is, maar dat de voorbereiding in 'vredestijd' ons bijkomende tools en middelen had kunnen geven.

Van december 2019 tot maart 2020 nam ik deel aan volgende bijeenkomsten van de Raad Algemene Zaken: op 10 december onder Fins voorzitterschap en op 28/01, 17/02 en 25/02 onder Kroatisch Voorzitterschap. Tijdens deze bijeenkomsten zijn er geen COVID-gerelateerde onderwerpen besproken. In bilaterale contacten werd dit opgenomen vanaf de tweede helft van februari, in het bijzonder na de uitbraak in Italië.

Voor wat betreft de handhaving van de maatregelen, hadden wij in maart niet veel keuze rekening houdend met het feit dat maatregelen dringend genomen moesten worden. De Volmachtenwet werd pas gestemd eind maart, om precies te zijn de 27e, na de niet van drama gespeende vorming van de minderheidsregering Wilmès op 17 maart.

Er werd gekozen om te werken met 3 wettelijke basissen voor het MB en zijn sanctionering :

- de wet van 31 december 1963 betreffende de civiele bescherming, artikel 4;
- de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt, artikelen 11 en 42;
- de wet van 15 mei 2007 betreffende de civiele veiligheid, artikelen 181, 182 en 187.

De Minister van Binnenlandse Zaken heeft na overleg in de Regering en de Interfederale Veiligheidsraad vier Ministeriële Besluiten moeten nemen tussen 13 maart en 24 maart 2020, omdat de situatie zeer slecht aan het evolueren was en wij geen andere keuze hadden.

Vragen 5.1. en 5.4. Taks Force Beschermingsmiddelen en terbeschikkingstelling beschermingsmateriaal bevolking

Mijn kabinet heeft deelgenomen aan de vergaderingen van de Task Force Beschermingsmiddelen vanuit mijn positie als Vice-Premier. In het licht van en ter voorbereiding van de besprekingen binnen de Kern gaf onze aanwezigheid op de vergaderingen zeker een meerwaarde. Deze aanwezigheid was ook nuttig in het kader van de uitvoering van de opdracht inzake de nationale productie van beschermingsmiddelen voor burgers, met name community-mondmaskers, die de premier mij begin april toevertrouwde. Immers, op 31 maart werd een Kern gehouden met vertegenwoordigers van onze textielsector die ik op verzoek van de premier vanuit mijn vroegere contacten had laten samenbrengen, om hun visie te horen op mogelijkheden van productie van niet-medische mondmaskers in België. Hieruit kwam geen duidelijke richting. Ik werd door de premier gevraagd om de mogelijke productie door Belgische producenten van niet-medische textielmondmaskers te bekijken. Tijdens de vergadering van 31 maart met de textielproducenten was duidelijk geworden

dat de grote Belgische producenten op de korte termijn die de onze was geen brood zagen in deze markt.

Op 1 april werd ik - net als collega De Backer - per mail gecontacteerd door Creamoda, de modedefederatie, om verder in gesprek te gaan. Voor mij was dit het eerste contact met Creamoda - behalve dat ik hen virtueel ontmoet had op 31 maart. Blijkbaar waren zij wel al eerder in contact met collega's De Block en De Backer.

Op 2 april heeft Creamoda aan collega De Backer en mezelf opnieuw gecontacteerd om een geblokkeerde lading in Marokko te bespreken. Het is mij bekend dat Marokko rond 25 april een 2de lading blokkeerde wat de bekende invoerproblemen verder illustreerde.

Op 3 april maakt Creamoda mij per mail een nationaal actieplan over. Dit is ook aan collega De Backer gestuurd. Hier worden twee pistes voorgesteld met name de piste Van Heurck voor medische mondmaskers. Dit is volledig door collega De Backer beheerd. Een tweede piste betrof de productie van niet medische mondmaskers, wat Creamoda als zgn. "community masks" omschreef.

Omdat ik deze piste een kans wilde geven, zijn er de dagen nadien verdere contacten met Creamoda geweest om meer inzicht te verkrijgen. Dit resulteerde in aangepaste nationale actieplannen van Creamoda op 5 en 9 april. Het werd mij snel duidelijk dat de bedrijven binnen de federatie Creamoda nooit tegen de verwachte exitdata in de maand mei, dus op korte termijn, voldoende aantallen zou kunnen produceren. Er is gewoon onvoldoende stikcapaciteit in België en omliggende regio's. Daar diende men inderdaad voor uit te wijken naar de productiesites in Tunesië, Bulgarije of – waarschijnlijk zelfs – Azië, wat ook langere leveringstermijnen, exportverboden en transportproblemen zou betekenen. Dit bracht de Kern ertoe om op 16 april de piste van het nationaal actieplan van Creamoda voor niet-medische mondmaskers te laten vallen en te opteren voor de piste van filters.

Een dag later - op 17 april - werd in een nieuwe mail van Creamoda aangegeven dat er 11,5 miljoen maskers konden worden geproduceerd tegen eind september (0,3 miljoen in mei, 1 miljoen in juni, 4,4 miljoen in juli, 4,4 miljoen in augustus en 1,4 miljoen in september). Van dit aantal zou méér dan de helft worden geproduceerd in het buitenland, o.a. Tunesië en Bulgarije. Ik verwijs trouwens naar één van mijn eerste contacten met Creamoda, op 2 april m.n., over een door Marokko geblokkeerde levering. Creamoda heeft met andere woorden nooit kunnen tegemoet komen of enige aantoonbare zekerheid kunnen geven om op de bijzonder korte termijn voldoende volumes niet-medische

mondmaskers te kunnen leveren.

Ik herinner er in deze context aan dat er al op 28 mei 22 miljoen filters waren verdeeld, geproduceerd door twee Belgische bedrijven, Deltrian en Sioen. In geen enkel geval hadden deze twee leveranciers eenzelfde hoeveelheid aan mondmaskers kunnen leveren. Filters worden met gigantische machines gemaakt, textielmondmaskers worden momenteel nog gestikt en genaaid door mensen. Dat was, zoals ik al zei, de leidraad in heel het textielverhaal: de Belgische producenten met een grote binnen- en buitenlandse capaciteit zegden niet in staat te zijn om op de gevraagde termijn 12 miljoen textielmondmaskers te produceren.

Mijn algemeen uitgangspunt inzake mondmaskers – zowel medisch als niet-medisch – is altijd geweest dat de markt, nationaal maar vooral internationaal, op termijn zichzelf zou organiseren maar niet op korte termijn gezien de internationale verstoring (massieve vraag – beperkt aanbod). In de eerste helft van april was het duidelijk dat mondmaskers een belangrijke rol in de exit zouden spelen en dat er vanuit een nationale productie op korte termijn geen mondmaskers voor alle landgenoten konden worden aangeboden. Dus twee oplossingen: op relatief korte termijn de internationale markt voor textielmondmaskers bevragen; op zeer korte termijn de nationale huisvlucht ondersteunen.

De bevolking was immers volop zelf mondmaskers aan het maken op basis van het model dat in de eerste helft van april verspreid was door de FOD VG.

De technische eisen voor mondmaskers in textiel bestemd voor het grote publiek, werden door de RMG vastgelegd in de *praktische richtlijnen rond gebruik van mondmaskers van textiel*, op 17.04.2020.

Zoals de RMG in haar aanbeveling van dezelfde datum terecht aanhaalt vermindert een mondmasker het aantal druppeltjes dat van een (potentieel besmette) persoon wordt overgedragen naar een andere persoon of naar de omgeving. Men draagt een mondmasker van textiel dus vooral om anderen te beschermen. Jouw masker beschermt mij, mijn masker beschermt jou.

Voor de maskers die in de huisvlucht werden vervaardigd werd aangeraden bij voorkeur dichtgeweven stoffen, minstens 2-3 lagen, te gebruiken die kin-mond&neus bedekken.

Het model van Volksgezondheid en maakjemondmasker.be voorzag de mogelijkheid een filter in te

brengen, zoals in Azië gebruikelijk is. Om de veelheid van stoffen die de bevolking zou gebruiken up te graden naar de normen die de RMG had vastgelegd en die overeenstemden met de Franse AFNOR-norm, besloot de regering in eerste instantie om, op een zo kort mogelijke termijn, beschermend filtermateriaal ter beschikking te stellen aan elke inwoner.

De twee beslissingen (filtermateriaal) en mondmaskers hebben altijd los van elkaar gestaan:

- In de tijd

Op 17 april 2020 was er een akkoord binnen de Kern om filtermateriaal te verdelen. Daarom werd geopteerd voor een hoogkwalitatief beschermend filtermateriaal van nationale bodem ter ondersteuning van zelfgemaakte mondmaskers. Op 22 april werd de gunningsopdracht op de Ministerraad goedgekeurd. Pas later werd beslist dat de overheid gratis stoffen maskers aan de bevolking zou ter beschikking stellen en op de ministerraad van 27 april werd aan de Minister van Defensie wiens diensten de meeste ervaring hadden met aanbestedingen op internationaal niveau, opdracht gegeven deze procedure te lanceren. Op termijn zouden dus alle Belgen een masker ter beschikking hebben en de betreffende maatregelen kunnen naleven. En zoals ik toen stelde was ik in het kader van het filterdossier tot de overtuiging gekomen dat nationale productie van stoffen mondmaskers geen haalbare kaart was. Ik heb de beslissing van de regering – waar ik bij was - om Defensie op te dragen mondmaskers te bestellen steeds gesteund en loyaal verdedigd. Defensie kon internationaal gaan, en had de aanbestedingsdienst die daarvoor was uitgerust. Het was de enige realistische manier om op een redelijke termijn mondmaskers ter beschikking te stellen van de ganse bevolking.

Dat lukte in juni, terwijl de Belgische producenten een levering hadden beloofd van 11 miljoen tegen september.

- Maar ook technisch was er geen verband

Het zou niet veel zin hebben de filter in het masker van defensie te stoppen. De AFNOR-criteria – inclusief de wasbaarheid aan 60° - werden ook gebruikt voor de filters. De aanbesteding van het masker van Defensie baseerde zich wel op de NBN-normen van 24 en 28 april. Technisch hadden ze dus mogelijks dezelfde kenmerken en een filter toevoegen aan een masker dat potentieel de hogere regionen van dezelfde norm haalt, heeft geen zin. Ik kan u melden dat ik niet betrokken was bij de normeringsvergadering. Het NBN is een autonoom agentschap dat afhangt van de FOD Economie. Dergelijke normen (ook de Franse AFNOR-normen bvb.) worden door experts van de FOD en vertegenwoordigers van het bedrijfsleven vastgelegd. Niet door politici.

Op 2 mei werden beide initiatieven via een perscommuniqué van alle entiteiten verder ter kennis gebracht. Twee dagen later werden de eerste filters al verdeeld vanuit Peutie.

Er is dus nooit gecommuniceerd noch beslist dat de filters in de mondmaskers moesten passen. Er was dus wel degelijk overleg en communicatie binnen de regering en de betrokken ministers.

Voor hoogkwalitatief filtermateriaal kon dus zeer snel – de procedure duurde enkele dagen - en nationaal worden geschakeld.

De FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie lanceerde een overheidsopdracht voor de levering van stukken filtermateriaal voor distributie aan de Belgische bevolking en voor gebruik in zelfgemaakte mondmaskers.

Voor die opdracht werd gekozen voor een onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking op basis van art. 42, § 1, eerste lid, 1°, b), van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten met raadpleging van een of meer economische subjecten, om redenen van "dringende noodzaak" die voortvloeien uit onvoorziene gebeurtenissen die niet te wijten zijn aan de aanbestedende overheid en die het onmogelijk maken de (zelfs beperkte) indieningstermijnen voor de andere procedures in acht te nemen. De dwingende urgentie maakt deel uit van de noodzakelijke en vereiste onmiddellijke actie om de verspreiding van het Covid 19-virus tegen te gaan bij het begin van een exitstrategie, waarbij vanaf 1 mei 2020 met spoed 20 miljoen items onder de bevolking moesten worden verspreid.

De Ministerraad bereikte op 22 april 2020 een akkoord over de start van de procedure met een geraamde opdrachtwaarde van 10.000.000 tot 13.000.000 EUR.

In de dagen voordoen had de FOD economie samen met Centexbel een lijst van Belgische leveranciers voor die filters samengesteld. Een tweetal bedrijven presenteerden zich spontaan. Onze marktanalyse, ttz wie kon leveren en hoe snel, werd gemaakt door de FOD Economie.

De offertes lagen onder de schattingen (5.190.250 € + 1.968.795€ = 7.159.045€). De bestellingen bij 2 bedrijven, Deltrian en Sioen, werden met instemming van de Inspectie van Financiën en de Minister van Begroting op 24 april tegen middernacht getekend. De aankoop werd uitgevoerd door de FOD Economie.

In de week van 27 april werden de grondstoffen uit het buitenland ingevoerd (m.n. Spanje en Turkije) en het productieproces opgestart zodat op 4 mei al een eerste levering van 1.851.466 stuks vanuit

Peutie aan de provinciale hubs konden geleverd worden. De verdeling verliep immers in samenwerking met Defensie en de provincies. Deze samenwerking is heel vlot verlopen.

Dit was het gevolg van verschillende fysieke overlegvergaderingen die ik hield met de vertegenwoordigers van de Verenigingen van Steden en Gemeenten, zowel op Vlaams, Brussels als Waals niveau, alsook van verschillende virtuele vergaderingen met de gouverneurs.

De levering verliep verder voorspoedig. Zo snel de machines konden draaien werd er dagelijks aangeleverd in Peutie van waaruit het leger die in 5 golven naar de provinciale centra bracht waarna ze aan de steden en gemeenten werden overgedragen. Deze zorgden op hun ritme en methode, zoals overeengekomen met de Verenigingen voor Steden en Gemeenten, voor de verspreiding naar de bevolking. Beide leveranciers hebben hierbij hun uiterste best gedaan. At random gekozen stalen van de geleverde filters werden bij levering door Centexbel op hun conformiteit gecontroleerd. Daaruit is gebleken dat de leveringen voldeden en bvb. respectievelijk 79,2 % en zelfs tot 94,8 % scoorden op de partikelfiltratie tot 3 micrometer.

De deelstaten hebben geen rol gespeeld in de keuze van leverancier, gezien de aankoop werd uitgevoerd door de FOD Economie.

5.5. Keuze voor kanalen van productie en distributie

Mijn verklaring van 6 mei dat het voor de regering pas per 17 april duidelijk was dat er mondkmaskers dienden gedragen te worden verwijst naar het rapport van de RMG van die datum. Het was aan de WHO en het RMG om dienaangaande ons te adviseren. Wees gerust, ik had zelfs het interview gezien op de BBC van de Zuid-Koreaanse professor die niet begreep dat het Westen het belang van een mondkmasker niet inzag en het niet verplichtte. Maar ik las ook de aanbevelingen van de WHO op het stuk van het nut om een mondkmasker te dragen voor burgers, d.i. het niet medisch gebruik van mondkmaskers voor Covid-19.

De adviezen WHO van 20 januari en 6 april waren bijzonder geruststellend in die zin dat er nauwelijks 'evidence' was dat een mondkmasker een efficiënt hulpmiddel zou zijn tegen de verspreiding van het virus. Wij wisten niet beter dan dat dit ook de attitude was van onze experts, zoals ze die trouwens verklankten naar de pers.

Het is pas op 5 juni dat de WHO het geweer van schouder verandert, en van het gevaar van de aerosollen spreekt.

Dat het advies van de RMG pas schoorvoetend op 17 april komt is dus geen toeval.

Het wetenschappelijk bewijs was gering, en het Aziatisch voorbeeld werd ook gedeeltelijk op het conto van de cultuur geschreven waarbij ook een mondmasker tegen luchtverontreiniging werd gedragen.

Dat de pandemie bovendien een wereldwijde schaarste aan medische mondmaskers veroorzaakte, zodat de niet-medische maskers niet als prioritair werden aangevoeld is correct. Maar dat de markt zich zou herstellen en er een overaanbod zou komen was ook te voorzien.

Ik kijk met een gevoel van onmacht terug op die mondmaskersaga. Iedereen, ook de oppositie, wist dat er geen eenvoudige oplossingen vanuit de overheid gevonden konden worden. De regering heeft haar uiterste best gedaan om aan de eerste behoeftes van de bevolking te beantwoorden. Zoals te verwachten was heeft de markt zich hersteld en zijn we niet meer in dezelfde mate afhankelijk van het buitenland voor maskers. Eén van uw aanbevelingen zal ongetwijfeld handelen over de absolute nood aan een intelligent stockbeheer en de instandhouding van de knowhow (ook voor de huisvuil-maskers) en een minimale productiecapaciteit op Europees niveau.

Desgevraagd kan ik antwoorden dat ik nooit contacten heb gehad met COMEOS over enig dossier m.b.t. beschermingsmiddelen of mondmaskers. Dat was immers geen textiel. Minister de Backer onderhield vanuit zijn opdracht contacten met hen en legde die nota's voor.

Ik verdedigde steeds de collegiaal genomen beslissingen van de Nationale Veiligheidsraad, ook deze over de aanbeveling voor het dragen van mondmaskers.

5.6.1. Beschikbaarheid persoonlijke beschermingsmaterialen

In antwoord op de volgende reeks vragen rond de Persoonlijke Beschermingsmiddelen ben ik in mijn antwoorden op vorige vragen reeds ingegaan op de wereldwijde schaarste van de mondmaskers en de oplossingen die de regering bij de heropening begin mei heeft uitgewerkt. Ik mag er het lid op wijzen dat de "maakjemondmasker-campagne" een lovenswaardig privé-initiatief is dat de regering graag heeft ondersteund en gestimuleerd voor zover dat nodig was. Deze intelligente en creatieve burgers hadden begrip voor de positie waarin alle westerse landen zich bevonden en staken de handen uit de mouwen, wat nog steeds een goede Belgisch en Vlaamse eigenschap is. Ik doe daar dus helemaal niet geringschattend over en heb die burgers en middenveldorganisaties dan ook gesteund en bedankt voor hun inzet.

De datum van 4 mei waarop versoepeld kon worden hing af van de epidemiologische evolutie. Een tekort aan mondmaskers was voor de bevolking, die snakte naar versoepelingen, geen aanvaardbaar

motief om deze uit te stellen te meer daar de eerste weken slechts een beperkt aantal maskers nodig waren die door de markt of de huisvlijt konden geleverd worden. De exit verliep immers zeer geleidelijk, van

-4 mei (opening bedrijven grotendeels met telewerk, stoffenwinkels, openbaar vervoer),

-11 mei (opening gedeelte winkels),

-18 mei (zeer gedeeltelijke opening scholen, markten, kapper)

- 25 mei (uitbreiding reeks bezoekrechten, bv gevangenissen)

- vanaf 8 juni: geleidelijk afbouwplan.

De productie van grote hoeveelheden textielmaskers vroeg evenwel tijd die we niet hadden. De grondstoffen die nodig zijn moeten voldoen aan de nodige sanitaire en technische normen. Dat technisch productieproces op gang trekken gaat niet van vandaag op morgen. De maskers moeten in lage loonlanden geproduceerd worden gezien naaiateliers die dergelijke hoeveelheden binnen een redelijke termijn aankunnen in West-Europa niet meer bestaan. Dat is ook zo indien de eigenaar van die buitenlandse naaiateliers een Belgische onderneming is. De regering heeft dus zo goed en zo kwaad mogelijk een overgangperiode weten te overbruggen. En de markt organiseerde zich. Maar we moeten wel lessen trekken uit deze ervaringen. De EU doet dat hoe langer hoe meer op verschillende niveau's in het kader van de initiatieven rond Strategische Autonomie. De productie van eenzelfde vitaal goed in meerdere landen of continenten tegelijk (bv. grondstof/vloeistof in EU, bottling in US) houdt altijd een risico op commerciële chantage in, zoveel is duidelijk.

De bestelling en verdeling tot op het provinciale niveau van de filters verliep zo snel als mogelijk was en zonder problemen. Ik mag hier dan ook de ambtenaren van de FOD Economie en de diverse manschappen en officieren van Defensie in Peutie erg bedanken voor hun inzet.

De regering is realistisch en pragmatisch geweest. Het hoefde niet glorieus te zijn. De regering heeft ingezet met wat we in België voorhanden hadden.

5.7. Beschikbaarheid van tests en organisatie van contacttracing

Op de vraag over mijn vermeend voorbehoud bij quarantaineverkorting bij mensen uit kritische beroepen kan ik helaas niet antwoorden. Dit is voor mij onbekend.

5.9.1. Europa

Als Minister van Europese Zaken nam ik deel aan de maandelijkse bijeenkomsten van de Raad Algemene Zaken die o.a. de bijeenkomsten van de Europese Raad voorbereidden. Tijdens die bijeenkomsten die vanaf maart ook sterk in het teken van de COVID crisis stonden heb ik altijd en consequent gepleit voor een nauwe afstemming en coherentie in de verschillende aspecten van de crisis. Ook pleitte ik in de aanloop naar het belangrijke politieke akkoord van juli 2020 inzake herstelbeleid, systematisch voor een pro-actieve en stimulerende EU-begroting en relance. Veel meer dan pure afweging van nationale belangen ging het hier in de eerste plaats om het gaande houden van onze interne markt. In dit verband had ik ook diverse bilaterale contacten, vooral ook met collega's van de buurlanden. Zo was er bv. een wekelijkse uitwisseling van gegevens met mijn FR collega bij wisseling van kleurencodes voor verplaatsingen. Als Minister van Europese Zaken heb ik ook samen met mijn collega Goffin maximaal aan de Europese kar getrokken om de repatriëring van Europese onderdanen zo vlot als mogelijk te laten verlopen.

Wat zijn voor mij de belangrijkste lessen van het Europese optreden in de periode:

Positief:

- De snelle opschaling op Europees niveau van het repatriëren van gestrande onderdanen.
- Het akkoord dat de EU bereikte in juli rond het Meerjarig Kader met de daaraan vasthangende herstelgelden

Uitdagingen die de EU moet meenemen en mee aan de slag gaan:

- Verzekeren dat in alle omstandigheden de interne markt blijft functioneren. Het blokkeren van beschermingsmateriaal in het begin van de crisis was een kwalijke episode die ten allen tijde moet worden vermeden.
- Noodzaak om snel kaders voor harmonisering te realiseren (bv. normering niet-medische maskers, systeem van kleurencodes, aanpak seizoenarbeiders,...). Nationale reflexen betekenen veelal (enkel politieke) winst op (heel) korte termijn.
- Solidariteit onder de lidstaten: wellicht stelde ons land zich tijdens de eerste golf te weinig open voor opname van buitenlandse patiënten. Andere landen die ook moeilijke situaties kenden, deden dit wel.
- Tevredenheid dat de EU inderdaad discussies omtrent strategische autonomie heeft opgestart. Zonder in protectionisme te vervallen, moet er worden nagedacht over hoe we

cruciale waardeketens kunnen garanderen.

5.10. Hoe efficiënt was uiteindelijk de nationale coördinatie ?

Wij hebben toen gewerkt met wat bestond als wettelijke basis voor de maatregelen en het crisisbeheer. Er was dus een Koninklijk besluit van 31 januari 2003 tot vaststelling van het noodplan voor de crisisgebeurtenissen en -situaties die een coördinatie of een beheer op nationaal niveau vereisen en de volgende drie wetten :

- de wet van 31 december 1963 betreffende de civiele bescherming, artikel 4;
- de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt, artikelen 11 en 42;
- de wet van 15 mei 2007 betreffende de civiele veiligheid, artikelen 181, 182 en 187.

Door het opstarten van het nationale alarm of het alarm van de federale fase van coördinatie of beheer van crisissituaties worden er binnen het crisiscentrum drie organen geactiveerd, die de uitwerking van de nationale coördinatie zullen verzekeren: een evaluatiecel, een beheerscel en een informatiecel.

Ik zal in mijn besluit terugkomen op de governance structuur.

Na de terroristische aanslagen en de aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie van 2016 werd een nieuw nationaal noodplan terrorisme opgesteld, dat tegemoet kwam aan die aanbevelingen. Het nieuwe noodplan zorgde onder andere voor de mogelijkheid om snel de nodige dringende maatregelen te kunnen nemen in het geval van een terroristische aanslag of gijzeling. Voor beide gevallen voorziet het plan een gecoördineerde respons d.m.v. een nieuwe crisisbeheersstructuur die bestaat uit 5 cellen op federaal niveau en 3 cellen op lokaal niveau (met telkens een beperkte samenstelling). Bedoeling van de structuur is de efficiëntere uitvoering en coördinatie van de bestuurlijke en gerechtelijke maatregelen mogelijk te maken. Het opstellen van een ruimer plan voor crisissen allerhande, behoorde niet tot mijn bevoegdheden.

Wat de governance van het luik Volksgezondheid betreft, is de basis steeds geweest om de risico-inschatting door de RAG te laten doen en het advies over de volksgezondheidsmaatregelen door de RMG, die daarvoor in opdracht van de IMC volksgezondheid werkt. Zo wordt het voorgeschreven door het interfederaal Protocol van 2018 waarvan ik eerder sprak. De overstap naar het GEES model is geïnspireerd door de vaststelling dat bij de geleidelijke heropening van de samenleving, ook andere dan volksgezondheidsaspecten in rekening moesten worden genomen, met name hoe het

sociale en economische weefsel kon omgaan met een beperkte circulatie van het virus. Die rol werd vanaf eind augustus in een steeds wijzigende governance overgenomen (eerst door Celeval, in de nieuwe regering samen met het Covid-commissariaat 10/21, en ook met de GEMS vanaf 12/20), opdat we een strategie zouden vinden om met het virus te leren leven in afwachting van de vaccinatie.

Maar in essentie bleef ook hier de ziekenhuiscapaciteit centraal staan: alle versoepelingen of verstrengingen gebeurden in functie van de impact op de ziekenhuizen.

Meer sociale en economische expertise was vereist omdat werken en leven met het virus ingewikkelder is dan een lockdown en dus ook die andere aspecten moest omvatten. De samenstelling van de groep moest daarom wijzigen. De steeds wijzigende governance, ook in de nieuwe regering, is getuige van de verdere zoektocht naar het juiste evenwicht tussen virologische en medische expertise en sociaal-economische, motivationele en communicatieve expertise.

De strategie is van in het begin de flatten-the-curve strategie geweest. Niemand was voorstander van de opbouw van groepsimmunitet door het natuurlijke verloop van de epidemie, en evenmin is de volledige uitroeiing van het virus op ons grondgebied aan de orde geweest. De opeenvolgende verstrengingen en versoepelingen zijn steeds geïnspireerd door de inschatting van het bereiken van het verzadigingspunt van onze zorg enerzijds en het hernemen van het normale leven zonder te sterke druk op de ziekenhuiscapaciteit anderzijds. Vanaf de zomer is getracht dat te vertalen in kleurencodes en nadien drempels.

Elk van de maatregelen vervat in de volmachtsbesluiten werd overlegd met de actoren en experts op het terrein, maar zoals u weet zijn er heel wat actoren en diende een evenwicht te worden gezocht tussen wat de gerechtelijke wereld wilde in al zijn diversiteit, met advocaten, gerechtsdeurwaarders, magistraten, de penale en de civiele wereld en wat nodig was om die gerechtelijke wereld, als essentiële sector, draaiende te houden. Dit alles met respect voor alle gezondheidsmaatregelen. Er is dus nooit over één nacht ijs gegaan en elke beslissing werd genomen na zo goed mogelijk geluisterd te hebben naar het terrein. De volmachtsbesluiten zelf werden goedgekeurd door de 10 partijen die de toekenning van de bijzondere machten aan de regering steunden. In die zin zijn ze dus de weerspiegeling van een zekere democratische consensus.

Er was een snelle omslag nodig. Om de concrete noden te kennen en de juiste antwoorden te vinden was er intensief overleg met de vertegenwoordigers van de verschillende sectoren. Dat we daarmee

de juiste maatregelen, gevraagd door de sectoren, hebben genomen, mag blijken uit het gegeven dat bij de uitbraak van de tweede golf de diverse sectoren vragende partij waren voor de herinvoering van vele van die maatregelen met slechts beperkte wijzigingen van die maatregelen. Ik wil ook hen bedanken voor hun prompte en deskundige medewerking aan het opstellen van die maatregelen. Enkele voorbeelden: versoepeling van het gebruik van de systemen (e-deposit en e-box) voor het neerleggen van stukken door advocaten, het opstellen van digitale volmachtsakten en notariële testamenten zonder de noodzaak om getuigen aanwezig te hebben voor het notariaat, schorsing van de beslagprocedures voor de gerechtsdeurwaarders (via eigen instructies van de Kamer aan de Gerechtsdeurwaarders – zie indien nodig grafiek), mogelijkheid van zetelen zonder aanwezigheid van consulaire rechters, mogelijkheid om terugkeer van veroordeelden in de gevangenis te beperken, oplossingen (uitstel en digitale vergaderingen) voor de vergaderingen van rechtspersonen en mede-eigendomvergaderingen, moratorium op de faillissementen, enz

10. Communicatieketen Federale overheid

Het is steeds een uitdaging om helder en duidelijk te communiceren in een omgeving waar diverse gelijke partners tot complexe besluiten komen die best éénduidig naar de bevolking gecommuniceerd worden om een zo groot mogelijk draagvlak te krijgen.

De communicatielead lag steeds bij de premier.

Wij hebben ons daar constructief in opgesteld en altijd op alle communicatie die samen werd gedaan een input gegeven. Ik beperkte mij in het aantal interviews om geen enkele dissonantie te creëren. Een aantal keren gaf ik in de Ochtend steun aan de premier in voorbereiding van een Overlegcomité of een Veiligheidsraad die zou volgen.

De infocel kwam samen via de communicatiestructuren van het crisiscentrum onder verantwoordelijkheid van Peter Mertens.

Dat was de woordvoerder van het crisisbeheer. Zij wensten aan algemene infodeling te doen. De bedoeling was dat de woordvoerders van de administraties daar aan deelnamen. Politieke woordvoerders werden daar niet op uitgenodigd en waren daar niet gewenst.

Van deze vergaderingen hebben we steeds verslag gekregen van onze administratie via de toenmalige woordvoerders.

Bij elk verslag dat er kwam en bij vragen gericht aan onze administratie hebben wij input doorgegeven hoe de vragen of situaties te behandelen. Dat ging over maatregelen in de

gevangnissen, bezoek aan erediensten etc.

De relatie tussen de crisiscel en ons kabinet was nauw. Er was een open lijn.

De eerste doelstelling was de burger informeren en zo nauwkeurig mogelijke informatie aanleveren die binnen onze bevoegdheden vielen.

Indien het kabinet van de premier vragen had werden die ook steeds beantwoord, ofwel rechtstreeks aan de vraagsteller, ofwel via kabinet premier.

10. Welke analyse kunnen we maken over de lockdown en de exitstrategie ?

Zoals eerder gezegd, werden er in de gevangnissen op heel korte termijn heel wat maatregelen genomen om de besmettingen te beperken. De cijfers met betrekking tot het aantal besmettingen hebben de efficiëntie van die maatregelen ook bevestigd. De maatregel met betrekking tot de opschorting van de uitgaansvergunningen, het penitentiair verlof en de beperkte detentie, de vervroegde vrijlating zes maanden voor het einde van de straf, het uitstel van de tenuitvoerlegging van bepaalde straffen en het verlengd penitentiair verlof, waren zeker niet de enige maatregelen.

Het regime binnen de gevangnissen werd beperkt (minder activiteiten en beperkt bezoek), het aantal uithalingen werd beperkt, er werden computers beschikbaar gesteld die videogesprekken tussen de gedetineerden en hun familie mogelijk maakten, binnenkomende gedetineerden werden getest, etc. Het was dus een ruime waaier aan maatregelen die het mogelijk heeft gemaakt om een grootschalige corona-uitbraak in de gevangnissen te vermijden. Tegen die achtergrond zijn individuele begeleidingen van gedetineerden toch steeds kunnen doorgaan, zijn de psychosociale diensten actief gebleven en kon binnen alle beperkingen nog in een redelijke mate aan de voorbereiding van de sociale re-integratie gewerkt worden. De coronacrisis kon uiteraard niet tot gevolg hebben dat gedetineerden die in de voorwaarden waren voor een vervroegde invrijheidstelling of die strafeinde hadden bereikt, verder zouden opgesloten blijven.

Ten behoeve van de rechtbanken heeft het College van hoven en rechtbanken zelf heel wat aanbevelingen opgesteld inzake hygiëne, *social distancing*, en de organisatie van de rechtbanken. Deze werden aan de directiecomités van alle rechtscolleges bezorgd. Aan de rechtscolleges werd gevraagd om hun werkzaamheden zodanig te organiseren zodat de werking kon worden blijven gegarandeerd, zonder dat de gebouwen overspoeld zouden worden. Het college stelde voor om de tijdstippen van de verschillende zaken aan de ingang te afficheren en op de website te vermelden en

terechtzittingen via videoconferentie te houden en wanneer mogelijk zich via een schriftelijke procedure te organiseren. Zowel de videoconferentie als de schriftelijke behandeling werden overlegd met het College van Hoven en Rechtbanken, het College van Procureurs-generaal, de ordes van advocaten en experts. Via de videoconferentie kon de participatie van de gedetineerden aan de debatten maximaal worden gewaarborgd. En indien de gerechtelijke overheden uitdrukkelijk om de uithaling of overbrenging verzochten, werd daar door de penitentiaire administraties steeds gevolg aan gegeven. Er werden dus geen principes van de rechtsstaat geschonden. Dit was evenmin het geval met betrekking tot de schriftelijke procedure. Ook alle andere maatregelen die genomen werden met betrekking tot de werking van de rechtbanken, werden genomen precies om de rechtsgang te kunnen laten voortgaan ten voordele van de rechtszoekende.

Heel wat van de maatregelen die in het kader van de Corona-crisis werden genomen, zijn ook nuttig buiten crisistijden. Elke crisis biedt opportuniteiten en één van de lessen die uit de crisis getrokken kan worden is dat de crisis ons verplicht heeft ons opnieuw te organiseren en nieuwe gewoonten en handelwijzen aan te leren. Sommige daarvan waren tijdelijk en zullen na de crisis verdwijnen, maar andere moeten blijven omdat ze heel wat voordelen bieden. Het komt aan de nieuwe Minister van Justitie toe om de evaluatie te maken en te bekijken welke maatregelen zinvol waren en dat ook zullen zijn in de toekomst.

Ik ga dan nu in op de gekozen wettelijke basis om overtredingen strafrechtelijk te sanctioneren. Hoger verwees ik reeds naar de Wet Politieambt 1992. Nu heb ik het over de wet civiele veiligheid 2007.

La loi sur la sécurité civile (article 187, avec renvoi aux articles 181 et 182) prévoit explicitement des sanctions pénales pour les comportements qui ne respectent pas les mesures fixées par arrêté ministériel sur base des articles 181 et 182. L'arrêté ministériel et ses versions successives précisent quelles sont les mesures emportant ces sanctions pénales. La circulaire du Collège constitue un outil tout à fait normal pour le parquet pour assurer l'application uniforme de la loi pénale. La circulaire n'est pas la base juridique pour la sanction pénale, qui est à trouver dans la loi sur la sécurité civile, combinée avec les AM. Aucune juridiction belge n'a remis en cause cette base juridique.

La compétence initiale était celle du tribunal correctionnel en raison du taux de peine fixé par la loi sur la sécurité civile (y compris un emprisonnement possible). C'est la Commission justice du Parlement qui a insisté, dans le cadre de la discussion qui a mené à la Loi dispositions diverses du 29 mai 2020, pour donner la compétence au tribunal de police. Cet aspect n'était pas prévu dans la proposition Verherstraeten (préparée avec le Ministre de la Justice). La proposition de loi prévoyait le recours à la solution de l'ordre de paiement pour faciliter le traitement des dossiers par le parquet et par les cours

et tribunaux, comme cela existe en matière de roulage. Le Parlement a refusé cet aspect de la proposition de loi. C'est dans le cadre de cette discussion que, contre l'avis du Collège des procureurs généraux, la Commission justice a décidé de donner la compétence aux tribunaux de police. L'objectif du côté de la Commission justice était je pense d'éviter l'effet stigmatisant d'une comparution devant le tribunal correctionnel. L'opposition du Collège était surtout d'ordre pratique car le changement imposait de réorienter tout une procédure qui avait été mise en place avec déjà des milliers de PV en cours de traitement. Il faut aussi noter que certains des comportements visés peuvent être assez graves.

La possibilité de recourir aux SAC était une très forte demande de plusieurs bourgmestres, activement soutenue par plusieurs partis du groupe des 10 et qu'aucun des partis du groupe des 10 n'a contestée. L'objectif était de permettre aux communes qui le souhaitent d'organiser elles-mêmes la constatation mais aussi la perception des amendes. La difficulté était toutefois que toutes les communes n'étaient pas équipées pour recourir aux SAC. On a donc dû recourir à ce système de l'approche pénale comme solution par défaut avec possibilité, pour les communes qui le souhaitent, de mettre en place un régime de SAC.

L'expérience a montré que ce système de coexistence de deux procédures différentes avait des avantages mais aussi des inconvénients (différences d'une commune à l'autre, pas toujours facile pour la police de s'y retrouver, etc) et que, dans la balance, la valeur ajoutée du régime des SAC n'a pas été démontrée. Le gouvernement a donc su tirer les leçons. Ainsi, cette mesure n'a pas été prolongée à l'expiration de la durée du AR nr 1.

Op het vlak van Persoonlijke Beschermingsmiddelen kende Justitie in het begin dezelfde problemen als andere administraties, en was, net zoals andere sectoren, in het begin ook afhankelijk van de productie en de levering van beschermingsmateriaal. Maar ik wijs er graag op dat het directoraat-generaal Penitentiare instellingen één van de eersten was die het personeel en de gedetineerden herbruikbare FFP1 mondkmaskers ter beschikking heeft gesteld. Zoals gezegd, heeft het directoraat-generaal zelf erg ingezet op de productie van mondkmaskers die vervaardigd werden in de werkplaatsen van de Regie van de Gevangenisarbeid. Binnen de kortste keren waren er voldoende maskers voor alle personeelsleden en alle gedetineerden. Er waren ook FFP1 maskers voor contact met personen die positief waren getest en binnen de kortste keren waren er voldoende onderhoudsproducten, handgels en handschoenen. Hetzelfde geldt voor de rechtbanken.

De magistraten, griffiers en een deel van het gerechtspersoneel (we spreken van enkele duizenden personen) en de medewerkers van de FOD Justitie, beschikken over draagbare computers en een

thuisverbinding, en konden dus van thuis uit of elders, telewerken en vergadering. Velen hebben dat ook gedaan met het WEBEX systeem. Ik heb de Commissie Justitie daarover tijdens mijn mandaat bij herhaling geïnformeerd. Alle strafdossiers kunnen reeds veel langer gedigitaliseerd worden en een aantal zijn dat ook. Bv alle dossiers van personen die in hechtenis zijn, zijn gedigitaliseerd zodat ze deze kunnen raadplegen vanuit het arresthuis of gevangenis. Dat niet alle strafdossiers zijn gedigitaliseerd, is eigenlijk het gevolg van een jarenlange onderfinanciering van justitie waardoor er niet op alle ogenblikken de nodige menselijke capaciteit was om de scanning te doen. Ik ben dan ook tevreden dat de huidige Regering over meer middelen zal beschikken om tijdens deze legislatuur die uitdaging tot een goed einde te brengen.

Sinds het begin van de crisis heeft Justitie diverse maatregelen genomen om de goede werking van justitie, met de nodige veiligheidsmaatregelen, te garanderen. Een sterke inzet op digitalisering was één van die maatregelen. Ik kan u verzekeren dat de stafdienst ICT zeer alert heeft gereageerd. Vrijwel onmiddellijk werd een belangrijke capaciteit voor videoconferentie verworven, namelijk 8.000 licenties en 1.500 gelijktijdige gebruikers. De videoconferenties werden gebruikt in verschillende omstandigheden, zowel voor de werking van de FOD Justitie, het vormingsinstituut IGO om snelle vormingen mogelijk te maken, als in de rechtbanken, om de advocaten van de onderzoeksgerechten in staat te stellen tijdens de zitting contact te laten houden met hun cliënten, en ook om de burgerlijke rechtbanken toe te laten interactieve zittingen te houden als alternatief voor een pleidooi. Ook de regeling van virtuele bezoeken aan de gedetineerden was mogelijk dankzij de videoconferentie. Ook werd door de stafdienst ICT geantwoord op de vragen naar nog bijkomende draagbare computers en werden waar gevraagd bijkomende scanners geleverd.

Met het oog op het maximaliseren van de veiligheid van personeel en gevangenen en hun bescherming tegen besmettingen werden de vakbonden van het gevangeniswezen verschillende malen ontvangen en werd er geluisterd naar hun eisen en waar mogelijk ook aan tegemoet gekomen. Eind mei 2020 werd bijvoorbeeld overleg gepleegd over de bezoeksregeling. De vakbonden wilden daar enkel mee instemmen mits een aantal aanpassingen aan de voorgestelde bezoeksregeling gebeurden. De overheid had daar oor naar en stemde er bijvoorbeeld mee in om elke bezoeker een formulier op erewoord te laten invullen met betrekking tot zijn of haar gezondheidstoestand van de afgelopen 14 dagen. Zo zijn er nog veel meer voorbeelden. Ik verwijs graag naar de parlementaire vragen die ik hierover in 2020 beantwoordde.

Met betrekking tot de beslissing om lopende gerechtelijke dossiers schriftelijk af te handelen is het zo dat het mondeling pleidooi of het gesproken woord tijdens de debatten waardevol is, maar niet onaantastbaar, en het geschreven woord is niet verboden. De eindbeslissing werd aan de rechter overgelaten. De rechter is immers het best geplaatst om de bijzonderheden van elk dossier, de

mogelijkheden van de gebouwen in zijn hof haar rechtsgebied en de manier waarop de partijen de gebouwen kunnen betreden in te schatten, waardoor hij of zij onpartijdig en met inachtneming van de principes van relevantie en proportionaliteit, alsook de vereisten voor een eerlijk proces, kan beslissen welke formule de beste is. Met de kritiek van de Hoge Raad voor de Justitie werd rekening gehouden en de schriftelijke procedure werd gaandeweg nog meer facultatief omdat ze het voorwerp uitmaakt van een overeenkomst tussen de rechter en de partijen. Dus er werd wel degelijk geluisterd.

In volle pandemie was het m.i. nodig om zowel in de RAG/RMG als in de GEES te kunnen werken in alle openheid. Precies opdat iedereen vrijuit zou kunnen spreken, is een zekere confidentialiteit verantwoord. Toen er veel kritiek kwam op het vertrouwelijk houden van de documenten, heeft de eerste minister op 8 juni beslist om deze telkens enkele dagen na publicatie vrij te geven, om alle schijn van geheimhouding die in de pers was ontstaan, tegen te gaan. Uiteraard kon iedereen dan zien wat de experts hadden voorgesteld en in welke mate dit verschilde van de politieke beslissing. Beide keuzes hebben hun voor- en nadelen.

11° Beheer van de niet-medische aspecten van de crisis

In het kader van het beheer van de niet-medische aspecten van de crisis, in het luik justitie, wordt mij de vraag gesteld naar de vrijlatingsomstandigheden omwille van corona van sommige gedetineerden. Ik moet toch opmerken dat in het penitentiare luik gedetineerden niet zomaar werden vrijgelaten. Er werden 4 specifieke maatregelen genomen. Elk van die maatregelen werd wel overwogen en hield rekening met het beheersbaar houden van het gezondheidsklimaat en de veiligheid in de gevangenissen ten behoeve van het personeel en de gedetineerden, en met het garanderen van de basisrechten van de gedetineerden zelf. Ten eerste werd door het College van Procureurs-generaal beslist om tijdelijk bepaalde dringende veroordelingen tot een gevangenisstraf niet ten uitvoer te laten brengen en de tenuitvoerlegging van de straf uit te stellen tot een later tijdstip. Daarbij werden strikte uitsluitingscriteria gehanteerd inzake onder andere het type van misdrijven. Ten tweede werd het verlengd penitentiair verlof opnieuw toegepast. De gevangenisdirecteur kon dat voorrecht toekennen aan de gedetineerden die daarvoor in aanmerking komen, met name aan degenen die eerder al een gewone penitentiare verlofperiode kregen en daarbij alle regels hadden nageleefd. De derde maatregel betrof de voorlopige invrijheidsstelling vanaf zes maanden voor het einde van de straf. Ten slotte werden ook uitgaansvergunningen, penitentiare verlopen en beperkte detentie opgeschort.

-Enkel het gesproken woord geldt.-

Wat het leefloon betreft: dit werd enkel uitgekeerd aan gedetineerden die vervroegd in vrijheid werden gesteld omdat zij ook geen verdere straf meer ondergaan. Zoals de benaming aangeeft, zijn zij 'vrij' en genieten ze van dezelfde rechten als elke andere burger.

Besluiten (mondeling)

U vindt de duurtijd en verlenging van de genummerde K.B.'s inzake justitie als **bijlage I**

U vindt

Verslagen Covid-commissie Justitie en Biza (14/4, 29/4, 27/5).

Verslagen Commissie Justitie/actualiteitsdebatten gehouden over toestand in justitie tijdens crisis (8/4, 22/4, 6/5, 19/5, 3/6, 10/6) als **bijlage II**.

U vindt

Maatregelen coronacrisis DG EPI

FAQ coronacrisis DG EPI 30/04

Instructies coronavirus lockdown DG EPI 5/06 als **bijlage III**.